

V letošním roce (28.5.-1.6.) se pravidelný seminář CASLIN konal již posedmé. Tentokrát byl věnován otázkám **celoživotního vzdělávání knihovníků**; byl tedy co do obsahu zdánlivě poněkud odkloněn od vlastní „knihovnické“ problematiky. Pozváni byli představitelé velkých knihoven (NK ČR, MZK, SVK, STK, MKP, NLK, KNAV ČR), knihoven univerzitních, budoucích ústředních knihoven krajů, odborných škol - středních, vyšších i univerzit, hosté ze Slovenska, Velké Británie a USA; ředitelé a ti, kteří se nějak podílejí na organizaci a zajišťování vzdělávání v oboru. Někteří pozvání přijali, jiní - bohužel (pro obě strany) - ne. Přesto se sešlo navýsost reprezentativní sedesátičlenné společenství.

Organizaci měly tentokrát na starost moravské kolegyně a úkolu se zhostily velmi dobře. Od výběru místa - malebné lázeňské Luhačovice charakterizovala pohostinnost, pohoda, klid, v ulicích i na kolonádě téměř výhradně čeština(!), přes program - nabitý, ne však přetížený, po kvalitní tlumočení a příjemné služby hotelu.

Většina přednesených příspěvků byla zajímavá a k věci; občas (jako vždy na obdobných akcích) chyběl čas na dotazy a výměnu názorů, což se vydatně nahrazovalo kuloárovými rozhovory a debatami.

Pojem celoživotního vzdělávání - nebo ještě přesněji celoživotního „učení se“ - se v českých zemích začíná už také skloňovat ve všech pádech. Zatím jde sice spíše o slova, zdá se však, že i ti, kteří rozdělují finance, začínají chápat, že bez trvalého vzdělávání to prostě nepůjde. To otevírá určité možnosti (i povinnosti), jichž je třeba se chopit. Knihovníci nemají v této oblasti příliš velký skluz za ostatními profesemi v Česku (snad s výjimkou lékařů). V současné době jde tedy spíše o to - nezaspát. V knihovnické obci si to řada kolegů uvědomuje (bohužel se zdá, že zatím spíše menšina těch, kteří rozhodují) a právě ti měli možnost v řadě referátů, vystoupení, workshopů a panelových diskusí přiblížit probíhající aktivity, definovat hlavní problémy a požadavky této oblasti a naznačit i varianty řešení či jednotlivé kroky. V úvodu byla ovšem dána příležitost dvěma zahraničním hostům, kteří přiblížili (lépe: které přiblížily) oborové vzdělávání ve svých zemích. Zatímco Sylva Šimsová ve svém vystoupení rekapitulovala vývoj oborového vzdělávání v Británii v posledních 50 letech a jeho současnou akceleraci a akcentovala rozhodující vliv profesních spolků a sdružení v této oblasti, Karen M. Drabenstott (School of Information University of Michigan) popsala detailně (a velmi inspirativně) současnou americkou praxi a vývoj školních kurikulů v závislosti na společenských požadavcích (trendy na knihovnických školách, možnosti získávání akademických hodností, typy kurzů a jejich obsahové zaměření - vždy s největším důrazem na referenční a rešeršní služby a typologii uživatelů) a zamyslela se také nad budoucností oborového vzdělávání a jeho obsahem (expertní systémy, vizualizace informací, elektronický obchod, informační architektura, masová komunikace, kyberprostorová legis-

lativa, komunitní informační systémy apod.). Z obou příspěvků bylo jednoznačně patrné, jak velký důraz je v obou zemích kladen na profesní kvalifikaci a její prohlubování/zvyšování. A samozřejmě také to, že systém oborového vzdělávání je třeba (a lze) budovat efektivně. V témž duchu proběhly i dílny s dvěma americkými lektorkami. Kromě již zmíněné K. Drabenstott to byla i Susan L. Perry (Mount Holyoke College).

Česká (a slovenská) realita postupně krystalizovala v jednotlivých vystoupeních představitelů odborných škol (Jan Machytka - Vyšší odborná škola informačních služeb v Praze, Jana Slámová - Střední knihovnická škola a Vyšší odborná škola informačních služeb v Brně, Jiří Cejpek - Ústav informačních studií FF UK Praha, Slezská univerzita Opava a Jela Steinerová - Katedra knižničnej a informačnej vedy FF UK Bratislava) i institucí, které se zabývají kontinuálním („dalším“) vzděláváním knihovníků. Zvláště pak téměř čtyřhodinové „Akvárium“, panelová diskuse přísně řízená Zuzanou Řepišovou (Ústav výpočetní techniky MU Brno) a Martinem Svobodou (Státní technická knihovna Praha), poměrně jasně formulovalo některé podstatné problémy celoživotního vzdělávání v našem oboru, principy nutných změn, postupy, zásady a možné kroky k jeho změnám a rozvoji. Také z výsledků Průzkumu věkové, vzdělanostní a mzdové situace v knihovnách ČR (viz pozn.), jejichž prezentaci připravili pracovníci Národní knihovny - Vít Richter a Zlata Houšková, vyplynula řada závěrů i přesvědčivých argumentů pro oblast vzdělávání. Jako limitní se jeví nutnost formulovat koncepci celoživotního (zejména tzv. dalšího) vzdělávání knihovníků, zásady kariérního řádu, kvalitativní standardy pro jednotlivé typy vzdělávacích aktivit - a prosadit je do praxe českých knihoven. Silně je pocítována potřeba lepší vnitrooborové spolupráce, ale i kooperace se školami; intenzivního vzdělávání v oblasti ICT a jejich racionálního a efektivního využití v informačních službách, jazykové přípravy atp.

Oproti zámořským kolegům se Češi většinou mnohem více zabývali otázkami struktur, postupů, forem, akreditací, certifikací, zodpovědností apod., zkrátka problematikou budování systému a řešení procedurálních problémů celoživotního vzdělávání. Vlastní obsah odborného vzdělávání zůstal trochu stranou... Snad příště.

Velký prostor mělo v Luhačovicích Výukové centrum pro další vzdělávání knihovníků, které vzniklo jako dobrovolné sdružení iniciativou MOLIN v loňském roce a na jehož konstituování a činnosti se podílejí některé knihovny univerzitní, státní vědecké, Moravská zemská knihovna a Národní knihovna ČR. Jednak byla činnost centra na semináři prezentována (Pavla Kánská z Ústřední knihovny FF MU v Brně a Dana Lošťáková z Informačního centra UP v Olomouci), jednak se v podvečerních hodinách několikrát sešel k jednání jeho řídicí výbor, regionální koordinátoři a další skupiny spolupracovníků. Výukové centrum má - díky propojení akademické a knihovnické sféry - poměrně dobrou šanci stát se významným faktorem dalšího vzdělávání v oboru i základnou pro přípravu jeho další koncepce.

Milena Tetřevová (Univerzitní knihovna Technické univerzity Košice) představila přítomným grantový projekt ProLib, v němž se za finanční podpory PHARE podařilo na Slovensku vypracovat a ověřit první dva moduly distančního vzdělávání: „Změny v knihovnách a nevyhnutelnost jejich řízení“ a „Péče o zákazníky v knihovnách“. Vít Richter seznámil se „žhavou“ českou novinkou - grantovým programem VISK 2, jímž má být podporováno zvyšování informační gramotnosti českých knihovníků bez ohledu na resortní příslušnost (vzdělávání v oblasti využívání ICT a práce s informacemi) a který bezprostředně navazuje na velkorysou koncepci státní informační politiky ve vzdělávání.

Obvyklá skepse českých knihovníků ustoupila v diskusích (i díky výše zmíněným po/krokům) vizionářskému zápalu, konstruktivním debatám i jednáním o spolupráci. Zda šlo o přechodný stav optimismu, nebo se opravdu blýská na lepší časy, se teprve uvidí. Může-li dojít k podstatným změnám během čtyř měsíců, si řeknou účastníci jedné ze sekcí letošní konference „Knihovny současnosti 2000“, která bude tématu mimoškolní vzdělávání knihovníků věnována. Věřme, že bude o čem mluvit.

Pozn.:

To, že byl průzkum realizován, bylo přítomnými vysoce hodnoceno. Bylo také doporučeno průzkum ve velmi krátkém intervalu (2-3 let) opakovat, aby mohlo dojít k porovnání výsledků, jejich extrapolaci i využití právě v oblasti vzdělávání, ale také např. mzdové politiky atp. Zájemci se mohou se zprávou z průzkumu seznámit v tištěné podobě v knihovně knihovnické literatury NK ČR a plánuje se též její zveřejnění na webu Národní knihovny.

Zlata Houšková
Národní knihovna ČR